

תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות
מושב נחלים - מועצה אזורית חבל מודיעין

תיאטרון עדות - "לספר כדי לחיות"

הינו מפגש בין-דורי, חינוכי וטיפולי, המפגיש ניצולי שואה ובני הדור השני עם בני נוער. בתהליך של שנה המלווה בטיפול בהבעה ויצירה אומנותית ודרמה תרפיה.

מיסודם של עיריית ועזרא דגן, זוכי "אות המוכת החברתי" של כנס ישראל שדרות לחברה ו"פרס משואה לחינוך" של המכון הבינלאומי להוראת השואה.

נתמך על ידי:

אשל האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים חברתיים למען הזקן בישראל.
מגי גד - מנהלת בכירה תחום קהילה באשל **לימור מרגלית** - מנהלת תוכניות ניצולי שואה.

הנחיית התוכנית, ניהול, טיפול ובימוי: **עיריית ועזרא דגן** עריכת עדויות וכתיבה: **עיריית דגן**

ניהול מוסיקלי, הלחנה, גנינה בפסנתר ויעוץ בימתי: **עמרי דגן**

שירה: **עומר קורח**

נגן קונטרבס: **מיתר גלמן** | עיצוב ויצור אביזרים: **אירה יעקב מובשוביץ**

עיצוב ותכנון תאורה: **נמרוד דגן** | מנהלת הפקה: **עמית מזרחי** | צוות טכני: **רון הגברה ותאורה**

תודה לצפניה לייב: מתאם וועד מקומי מושב נחלים ולניצה טייכמן וציפי גולניק: מלוות הפרויקט

ציורים מאת: **ריקי יעקובוביץ'**

פרויקט מספר 66 של תיאטרון עדות - מושב נחלים - מועצה אזורית חבל מודיעין
יום הקדיש הכללי, טבת תש"פ, ינואר 2020

עמותת תיאטרון עדות
"לספר כדי לחיות"

הבוצת ישראל

מרכז הלימודים והחינוך
הלאומי לתולדות השואה

מרכז הלימודים והחינוך
הלאומי לתולדות השואה

מרכז הלימודים והחינוך
הלאומי לתולדות השואה

קרן גלוריה ודן
שוסטרמן

קרן קסירר

קרן גלוריה ודן
שוסטרמן

המשרד
לשיווק חברתי

ברכות

פרויקט תיאטרון עדות הינו פרויקט חינוכי, ערכי וחברתי חשוב ביותר. שורדי השואה של מושב נחלים אשר נטלו חלק בפרויקט וסיפרו את קורותיהם, תרמו לשימור ותיעוד פרק זה בהיסטוריה של העם היהודי. ברצוני להודות להם אשר תרמו מזמנם ומכל מרצם לתהליך המיוחד והתגלול במלוא עוצמתם הנפשית. תודה מיוחדת לבני הנוער שעטפו את ניצולי השואה בחום ודאגה. תודה ליוזמי הפרויקט ומבצעיו ותודה לאגף חברה וקהילה שהובילו את התוכנית ברגישות רבה.

שמעון סוסן

ראש המועצה האזורית חבל מודיעין

פרויקט תיאטרון עדות הינו חוויה ערכית מרגשת ביותר אשר סוחפת את צופיה ומשתתפיה. במהלך התהליך המורכב והייחודי שעוברים שורדי השואה ובני הנוער, נוצר קשר בין דורי מופלא ומשמעותי. קשר שמנציח את גבורתם העילאית של שורדי השואה לנו ולדורות הבאים. תיאטרון עדות מביא גאווה רבה למועצה האזורית חבל מודיעין. תודות לכל השותפים העוסקים במלאכה ובעיקר למשתתפים.

דר' רונית לב,

מנהלת אגף חברה וקהילה

השואה היא אירוע טראומטי שבוצע על ידי בני אנוש. הוא חייב להישמר כתמרור אזהרה לעולם החותר להתנהגות ולחיים מוסריים, זאת לא רק למדינת ישראל ותושביה, אלא לבני האדם בעולם כולו. בתקופה זו, כאשר ניצולי השואה הולכים ופוחתים חובה עלינו לתעד ככל יכולתנו את מירב הסיפורים והעדויות שעדיין ניתן לשמר. זאת לצד החובה לטפל חברתית, פיזית וכלכלית בניצולים עצמם. אחד האמצעים המוצלחים שפותחו לכך הוא "תיאטרון עדות", המאפשר לדורות ההמשך ללמוד ממקור ראשון את סיפורי השואה.

יוסי היימן

מנכ"ל אשל - האגודה לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן בישראל, ג'וינט ישראל

רבות, אם כי לעולם לא מספיק, דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות עבור ניצולי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא יישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. אנו חייבים להעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כולה.

ישראל מובשוביץ

יו"ר עמותת "תיאטרון עדות" - לספר כדי לחיות

להנחלת זיכרון השואה חשיבות עליונה במשמעות קיומנו. ניצולי השואה חרפו נפשם על הקמתה והגנתה של המדינה. הם הקימו יישובים חדשים, פיתחו את המדע, התרבות, החקלאות, הכלכלה והמשפט בישראל, בנו את הארץ והשפיעו על עיצובה וביסוסה של המדינה. אנו מחויבים להם בהעברת זיכרונותיהם וסיפורים לדורות הבאים. פרויקט "תיאטרון עדות" בהובלתם של עירית ועזרא הינו פרויקט ייחודי. במהלך השנה ישבו זה לצד זה שלושה דורות ועברו תהליך מופלא, שהכיל בתוכו שיתוף חווייתי של הנורא מכל - הסיפור האישי והכואב, יחד עם סיפורי התקומה והבנייה מחדש. אנו מזודות על הזכות להיות שותפות.

עו"ס איריס דליות

מנהלת מחלקת קהילה

עו"ס שרון אקשטיין

עו"ס רכזת ניצולי שואה

הדור הראשון

חיים אבנשטיין

נולד ב 1932, בכפר בנילה שברומניה, להוריו, זאב ורבקה לבית הבר. אח לפאולה וחנה. היה בן 9 בתחילת המלחמה כשנשלח לוושקוביץ, משם הועבר לגודין, סטרוזניץ, ידניץ, אטאקי, מוגילב, שרגורוד. שם חלה בטיפוס ונשלח לדרבצין. שם הבריא ושחזר ע"י הצבא הסובייטי. ב-1944 חזר לסרט ומאוחר יותר לבוקרשט. 1946, הפליג לארץ באנייה "הגנה" והגיע לעתלית. שירת בצבא בגמ"ר. ב-1961 נשא לאשה את מרים לבית שכטר, להם שלוש בנות: עירית, שרית ורחל, 16 נכדים ו-23 נינים.

רבקה - קותי קליין

נולדה ב 1926, בעיר קושיצה בסלובקיה, להוריה יעקב גורונפלד וחנה לבית גרוס. אחות למשה, דוד, יהודה, אטוש וחיים. בפברואר 1944, הייתה בת 17. כל המשפחה נשלחה מקושיצה לאושוויץ. במרץ 1944 עברה למחנה פלאשוב בפולין, משם למחנה מילהוזן בגרמניה ואחר כך לברגן בלזן, שם הייתה עד לשחרור בידי הצבא הבריטי והבריגדה היהודית ועברה לבודפשט. ב-1946, הפליגה לארץ באנייה "מולדת", שנתפסה והובלה למחנה בקפריסין. לאחר שנה בשנת 1948, עלתה לארץ. בשנת 1950, נישאה למרדכי, להם בן ושלוש בנות, שמואל, חנה, ציפי ושיפורה, 16 נכדים ו-25 נינים.

ציפורה לרוביץ - פיינטוך

נולדה ב 1930, בכפר יויד בטרנסילבניה, רומניה, להוריה, בן ציון פיינטוך ונחה לבית פרוכטר. אחות ליוסף - ישראל, יהודה, חיה-רבקה ורחל. בתחילת המלחמה, כשהייתה בת 10 המשפחה עברה ליאסי. שם ב-1941 התרחש "פיגרום-יאסי". אחיה הגדול יוסף-ישראל, נעלם ב"פרעות יושוו". ב-1945, חזרו לעיר ערוד במחוז מרמורש. בשנת 1950, הפליגה לארץ על האנייה "טרנסילבניה" שיצאה מקונסטנצה. בשנת 1956 נישאה ליצחק לרוביץ, להם בן ושתי בנות. בן ציון, שרה וחיה-רבקה, 15 נכדים ו-32 נינים.

נחמה - נסיה פירשטיין

נולדה ב 1928, בעיר וושקביץ' ברומניה, להוריה מרדכי-יהודה ומרים-בילה. אחות לאיטה, יוסף וחיה. ב-1941 הועברה עם כל משפחתה למוגילב, שם שהו עד-1944 ומשם הועברה לבית יתומים בבוקרשט עם עוד 600 ילדים, שם שהתה עד שעלתה לארץ באנייה "טרנסילבניה". נחמה גרה שנתיים בכפר הרוא"ה, בצבא שירתה כקשרית ותצפיתנית בכפר יעבץ. ב-1949, נישאה לשמשון פירשטיין, להם בן 3 בנות: בילה, רחל, ברכה ומוטי הי"ד, שנפל במלחמת יום כיפור, 18 נכדים ומעל 30 נינים.

מרים - מרי קינד

נולדה ב 1942, בעיר טימישוארה ברומניה. להוריה, גולדה איז'ה ויעקב גולדשטיין. אחות למיכאי. המשפחה הוצאה מביתה והועברה למקומות שונים במשך כל המלחמה ובסופה ב-1945, חזרו לביתם בטימישוארה. בשנת 1959, עלתה לארץ באנייה "תיאודור הרצל". בשנת 1960, נישאה לאליעזר ז"ל. למרים בן ושתי בנות: הדה, הרצל, רחל, 12 נכדים ו-12 נינים.

צ'רנה וייס - בלאו

נולדה ב 1927 בטוטלק שברומניה, להוריה - אירן גולדפינגר ויצחק בלאו. בהיותה בת 16 הועברה יחד עם אחותה חנה - נושי למחנה אושוויץ - בירקנאו, משם הועברו למפעל התחמושת - "הרטינה", שם הוחזקו מאוקטובר 44 ועד לאפריל 45 עד לשחרור טריינשטט אז חזרו לטוטלק. נישאה בשנת 1947 לישראל וייס. ב 1951 הפליגה לישראל באנייה "טרנסילבניה". לצ'רנה וישראל שני בנים ובת: מרדכי, יצחק ז"ל ואסתי, 7 נכדים ו 20 נינים.

הדור שני

אסתר אסתי - אתי חן וויס

בת להורים ילידי רומניה ממחוז טרנסילבניה. איזידור-ישראל ויס מהכפר ראטון וצ'רנה-מיצי-בלאו מטויטאלק. האב נשלח למחנה עבודה ואחר כך לגרונצ'ין, שם השתחרר. היה במחנה עבודה ואח"כ בגרונצ'ין, שם השתחרר. האם הובלה עם אחותה לאושוויץ, משם הועברו למחנה הכפייה "הרטינה". שוחררו בטרייזנשטט ועלו לארץ ב 1951 באוניה טרנסילבניה. עלו לארץ ב 1951 באוניה "טרנסילבניה". הגיעו לארץ לקריית שמונה ומשם נחללים. שם נולדה אתי. ב- 1976 נישאה לאריק, להם 3 ילדים, ו-9 נכדים.

צפורה - ציפי שושנה - גולניק

בתם של יצחק איזידור לבקוביץ ושרה נוימן. האם ואחיותיה הובלו למחנה ההשמדה אושוויץ - בירקנאו ושרדו את "צעדת המוות". האב שרד את מחנות מאוטהאוזן וראוונסבריק. שניהם איבדו את רוב בני משפחתם במהלך המלחמה. צפורה-שושנה נולדה ב-1950, במושב נחלים, כל השנים עבדה כאשת חינוך. בשנת 1972 נישאה לזאב, אתו הקימה בית, להם 3 ילדים ו-8 נכדים.

משה הוז

בנם של חוה ויצחק הוז. האב נמלט מהרכבת לאושוויץ וקפץ ממנה באזור הסודטים. האם ומשפחתה שרדו את "פגרום יאסי". שניהם עלו ב-1946. משה נולד ב-1958 בכפר אברהם. ב-1967 עבר לנחלים, נישא לציפי לבית קליין, שאמה שורדת אושוויץ, רבקה קליין - גרונפלד המשתתפת בתאטרון-עדות. למשה וציפי שתי בנות ובן, 4 נכדות ו-5 נכדים.

ניצה טייכמן

בתה של חיה רוזנבאום לבית פריועס, ילידת סוסנוביץ ששרדה עם אמה הדסה פריועס את גטו שרודולה, את אושוויץ - בירקנאו ואת צעדת המוות. בשנת 1946 הפליגו מבארי באיטליה על האנייה "פלמ"ח". נשלחו לקפריסין וב-1947 הגיעו ארצה. ניצה נולדה ב-1950 ביפו. בשנת 1971, נישאה לשרוליק - ישראל טייכמן ובנו את ביתם במושב נחלים. במשך השנים עסקה בהוראת מדעים בחטיבת ביניים ובמכללות, בחינוך וסיוע טיפולי באמצעות בעלי חיים, ובפעילות חברתית למען וותיקי המושב. לניצה ושרוליק 4 ילדים ונכדים.

נעמי כרמל - שמרלינג

בתם של חנה לבית כהן ויוסף ארנפלד ילידי סלובקיה ויוגוסלביה. כל משפחתן של האב נרצחה בשואה. הוא הצטרף לבריגדה אך נפל בשבי הגרמני וישב 5 שנים בכלא. ב-1935 עלו לארץ כחלוצים וגרו בבני ברק. נעמי, נולדה ב-1946. בעלת תארים אקדמיים, עסקה בהוראה, חינוך לגיל הרך, מוסיקה, סיוע לאלמנות נפגעי פעולות איבה, נכי צה"ל וליצנות רפואית. בצעירותה נישאה לשניאור שנהרג עשרה ימים לאחר לידת בנם הצעיר. לנעמי 4 ילדים, 21 נכדים ו-12 נינים. בגיל 60 נישאה ליאיר.

הצעירים בקבוצה, בני נחלים תלמידי שכבה ח', ט'

נעמן גוטמן, ישי שפירו, הלל שלום, מאיה גרסטנפלד, לשם כהן, שהם ויסבלום, מוריה סלע, אחינעם פלש, אורי זמיר, נעה שפר, נעם בקר, שירית כרמל, רעות יעקובוביץ'.

"הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש, "תיאטרון עדות" הוא הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו."

השוואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה. המתים נותרו דוממים והניצולים נותרו ללא קול בהעדר מילים שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. החוויות שלהם ממשיכות לחיות בתוכם ולהחוות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר. "תיאטרון עדות" מעמיד במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. בתוך מסגרת המאפשרת לסיפור הטראומה לצאת, מסגרת שיוצרת מרחק אסתטי, חוויה שאינה מציפה מדיי עבור הניצולים ובני הנוער – המשתתפים והצופים.

עירית ועזרא – משתמשים בניסיונם הרב בתחום התיאטרון ובכליהם הטיפוליים, על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של הקבוצה ולסכנה של רטראומטיזציה.

הסיפור שהיה עד כה של הניצולים בלבד הופך להיות למעין מסורת שבעל-פה שתמשיך ותעבור מדור ודור, קודם לחברי הקבוצה ואחר כך גם לקהל – שיושב, מאזין ובוכה, אל מול ניצולי השואה הישובים על הבמה – הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן.

הבמה שמעמידים עירית ועזרא יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול מן המסע הכבד ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

דר' צביה זליגמן

יועצת ומלווה של פרויקט תיאטרון עדות מומחית לטיפול בטראומה, פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים "איכילוב" ת"א.

השוואה תישאר לעד כתקופה האפלה והחשוכה ביותר של ההיסטוריה וכאסון הגדול ביותר של האנושות. אנו רואים בפריקט תיאטרון עדות הגשמה של הרעיון הציוני ושליחות חשובה מאין כמוה, להספיק ולשמוע ממקור ראשון את סיפור הצלתם, הישרדותם וגבורתם של ניצולי השואה, להכיל את הכאב והצער ולתת להם את ההזדמנות – האולי אחרונה לקיים שלום עם עברם הקשה. ישנם ביניהם כאלו שלא דיברו מעולם, בגלל הבושה, בגלל הרצון לגונן או לשמור על ילדיהם ונכדיהם, או כי חשבו שעדיף להניח את העבר הקשה מאחור ולהתמקד רק בתקומה. כבר עשרים שנה שאנו עובדים כנגד הזמן. בכל שנה מתמעט מספרם של ניצולי השואה בארץ ובעולם ויחד עם זה אחוז בני הנוער שיכולים להעיד שאכן פגשו ניצול שואה – אמיתי, מול עיניהם ולא דרך ספר היסטוריה, סרט או תמונות בשחור לבן – פוחת גם הוא.

במציאות בה אנו חיים היום, בה ישנם אנשים שאומרים: "שואה לא קרתה", במציאות בה האנטישמיות עדיין קיימת, בה רצח עם קורה בכל רגע בכל כך הרבה מקומות בעולם, מציאות בה עדיין יש גזענות ושנאה ושנאת חינוך, לצערנו נותר להבין כי העולם לא באמת למד מאותם מאורעות של אותה מלחמה. אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר, ללמוד וללמד, כי עלינו חובת ההנצחה. למען אותם ניצולים, למען אלו שלא ניצלו, למענו ואולי בעיקר למען כל אלו שיבואו אחרי.

צילום: שירה שלמון

עזרא דגן

שחקן תיאטרון "הקאמרי" של תל אביב, במאי ומורה למשחק מסוגן ופנטומימה. בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפיניס. שיחק בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה. גילם את דמותו של רבי יעקב מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג. 7 נפשות ממשפחתו שחיו בפריז, פינטו ובר-דוד, נרצחו באושוויץ בירקנאו.

עירית דגן

מטפלת בהבעה ויצירה, B.E.D בחינוך בלתי פורמלי, M.A בדרמה- תרפיה, בריוויין משרד הבריאות. שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר הגבוה למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון הלאומי "הבימה" ובתיאטרון "אורנה פורת" לילדים ולנוער. עירית דור שני להורים ניצולי שואה, אמה שרדה את מחנה ההשמדה אושוויץ בירקנאו ואביה, שהיה חבר בתנועת הנוער הציוני, נלחם והציל מעל 1500 יהודים במחתרת הבריחה.

"אלבום משפחתי" קולאז תמונותיהם של משתפי הפרויקט

**"הרהורים במחנה אושוויץ בירקנאו"
מאת רבקה קליין, קיץ 1944**

מי אני? מה אני?
אינני שום דבר, רק מספר
רק חלום שעבר.
אינני שום דבר, רק מספר,
מספר A-23249 זה אני ולא יותר.
ירצו ימחקו את המספר וחטל,
אין זכר, הכל נותר ריק,
חלק, לבן כמו גיליון שמחקו ממנו את הכתב
וגם זכר ממנו לא נותר.
האם זה נכון שפעם היו לי בית,
הורים, אחים, אחיות, סבא, סבתא,
דודים ודודות?
והאם גם זה נכון שאהבו אותי?
ושהיו לי גם רגשות?
היום הכל נגמר, כי אינני, רק מספר.

ריקי יעקובוביץ'

**"אני מרגישה שההיסטוריה היהודית היא
חלק מהצבעים שאני משתמשת בהם,
בדיוק כמו הפיגמנטים בהם אני טובלת את
המכחול".**

הציורים בתוכניה (ע"פ סדר הופעתם)
מתוך סדרת הציורים "שם"
המתארת פני ילדים יהודיים המבליחות
אלינו לרגע מתוך החשכה ומציצות
לעולמינו כאן.

"הצצה לשם" שמן על עץ 18X22

"הצצה לשם" שמן על עץ 26X16

"הצצה לשם" שמן על עץ 16X10

אמנית רב תחומית, מנהלת בית הספר
"תפארת" לציור ורישום בירושלים. בימה
והפיקה כמה סרטים העוסקים בתקופת
השוואה ביניהם הסרט העלילתי "דפים ברוח"
על חסידת אומות עולם המצילה תינוקת
יהודייה וסרט דוקומנטרי "זוג או פרד" על
קבוצת תאומי מנגלה וביניהם גם אביה -
החוזרים בפעם הראשונה לאושוויץ בירקנאו.
בעקבות סרט זה החליטה ריקי להמשיך את
המפעל החשוב של הנצחת השואה והשתלמה
בהדרכת מסעות לפולין במסגרתם היא מובילה
קבוצות נוער במשעולי העבר, להן היא מספרת
את הדברים ששמעה מכלי ראשון.
רבים מצוירה של ריקי הם מעין דיאלוג עם
ההיסטוריה הנוגעת בסוגיות ערכיות לאומיות
פילוסופיות ואמוניות. ריקי בונה מחדש על
הבד עולם שהיה ונעלם ונותנת צורה וגוף דרך
פריזמה אישית ופרשנות ייחודית למדרשים
ולמקורות שבמסורת.

פרויקט תיאטרון עדות מוקדש לזכרם של ז'וקה, פיצי ולמשפחותיהם יוסף ולודוויג, שנרצחו על ידי הנאצים.

הוריו של פיצי ואמה של ז'וקה נרצחו באושוויץ, אביה מת מרעב לפני השחרור בברגן בלזן. אחרי המלחמה הם נפגשו והיוו אחד לשני משפחה ובית שלא היו להם יותר, הם עלו לארץ, לקיבוץ כפר גליקסון. ז'וקה עבדה כעובדת סוציאלית בקליטת עולים חדשים ופיצי כאיש קבע, סא"ל ומפקד הפנימייה הצבאית של חיל החימוש. נולדו להם שני ילדים, הבכור מבניהם - קובי, נפצע בניסיון לכיבוש הר החרמון במלחמת יום כיפור. "זה האושוויץ השני שלי", הייתה אומרת ז'וקה בגרון חנוק מדמעות. **"עכשיו אני בארץ שלי, כמה שיהיה כאן רע לא אנעזב. בשום מקום לא אוהבים אותנו, אנחנו אפילו לא אוהבים את עצמנו."**

פיצי נפטר בשנת 2000, הרופאים כינו אותו נס רפואי, כאיש שעבר כל כך הרבה והצליח להחזיק עד גיל שבעים וחמש. ז'וקה נפרדה מאיתנו בשנת 2012 במפתיע, כשלפניה עוד כל כך הרבה תוכניות להמשך.

פרויקט תיאטרון-עדות החל פעילותו לאחר לכתו של פיצי, רק כאשר בתו עירית, הרגישה שהגיע הרגע הנכון לגעת בנושא. ז'וקה לא החמיצה אף הצגה: **"בשבילי הצפייה בתיאטרון-עדות היא כמו להדליק נר-זיכרון לזכר הוריי שאפילו קבר אין להם"**, היום תיאטרון עדות מדליק נר לזכרם. אנחנו מודים לכם פיצי וז'וקה, על הכבוד שנולדנו להיות במשפחתכם, על שלימדתם אותנו מהי אהבה ונתינה. מחבקים חזק, אוהבים הרבה ומתגעגעים בלי סוף.

ז'וקה ופיצי ילידי העיר קולוז'ואר - קלוז' בטרנסילבניה, גדלו בבית מסורתי, לחינוך ערכי של אהבת האחר, לצד האמונה באלוהים ובצלו של החלום הגדול לעלות לפלשתינה. נפגשו לראשונה במסיבת פורים בעיר, כמה חודשים לפני שנכנסו הגרמנים להונגריה בשנת 44 ושינו את חייהם באחת. פיצי שהיה יפה תואר - בלונדיני ורם קומה, הבין כי מראהו אינו מעורר חשד וכך כשהוא רק בן תשע עשרה לבש את מדי צלב - החץ ההונגרי, החל במלאכת זיוף תעודות והברחה. הוא פעל לבדו, תוך שמירת קשר עם מחתרת הבריחה של ארגון הנוער הציוני. הסיכון הגדול ביותר שלקח על עצמו היה לאתר ולהציל את חנה סנש, פיצי נפל בידי הגסטפו, עבר עינויים במשך עשרה ימים, ביניהם צריבה של צלב - קרס על ידי מוט מלובן על צוהו. מאוקטובר 44 ועד למחצית 46, הציל פיצי מעל ל 1500 יהודים בכך שהעביר אותם מהונגריה אל מחוץ לשטחי רומניה, רובם משפחות שלמות, הורים וילדים.

ז'וקה יכולה הייתה להינצל עם תעודות מזויפות שפיצי הכין עבורה, אך סירבה להשאיר את משפחתה מאחור. היא יצאה מבית החולים בו הסתתרה והצטרפה אל משפחתה בגטו, "הזמנתי כרכרה ונכנסתי לגטו כמו מלכה". מהגטו נשלחה יחד עם משפחתה למחנה המוות אושוויץ בירקנאו. היא שרדה בזכות כוח ואצילות נפשה. בכל אחת מהסלקציות הייתה זו שלא פחדה להרים את ראשה ולהביט בעיניהם של חיילי האס אס, גם בעיניו של מנגלה עצמו כששאל אותה: "את צועינה אמיתית?" וענתה לו "אני יהודייה אמיתית". במשך כל שהותה באושוויץ היא סיכנה את עצמה בגנבת מזון ממטבח המפקדה עבור חברותיה לבלוק.

את יום כיפור של שנת 44 העבירו פיצי וז'וקה בשבי, הוא בגסטפו והיא באושוויץ, זו הייתה הפעם האחרונה בה צמו בחייהם. **"בכל התקופה הזאת קיבלתי יותר סטירות מכל הנשיקות שקיבלתי בבית הוריי ואף פעם לא בכיתי. בברגן בלזן, כשהאנגלים נכנסו למחנה ושחררו אותנו - הבנתי שעכשיו אפשר לבכות. כמו נהר יצאו כל הדמעות."**

הצטרפו אלינו ברשתות החברתיות

תיאטרון עדות

 @teatronedut

www.edut.org.il

ליצירת קשר

0505215679

Ezra.dagan@gmail.com

נשיא הכבוד עמותת תיאטרון עדות: יעקב מובשוביץ

יושב ראש: ישראל מובשוביץ | מנכ"לית: נלי יצחקי | מנהלת קשרי חוץ: אביבה מובשוביץ

וועד מייסד: חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצווייג,

מרדכי אלדר, טומי ברייער, אירמה בידרמן | יועצת משפטית: עו"ד יולי פק-חלמיש | רואה חשבון: סיני אופיר

ועדה מייעצת: דר' עילית לוין, עופר אופיר, דר' אריה לוקר, יונה לוקר, דר' זאב הולנדר, אורי מנוס

תרגומים וארכיון: סוניה הורוביץ, קרישטוף שטיינר | מנהל תוכן ומדיה: נמרוד דגן | עיצוב תוכניה: גלי שמיר